

Oslo, 30. juni 2012

Til: Miljøverndepartementet (postmottak@md.dep.no)

Kopi:

Direktoratet for naturforvaltning (postmottak@dirnat.no)

Landbruks og matdepartementet (postmottak@lmd.dep.no)

FORSLAG TIL ENDRING I ERSTATNINGSORDNINGER FOR HUSDYR OG TAMREIN – HØRINGSUTTALELSE FRA NATURVERNFORBUNDET

Naturvernforbundet anser at det viktigste ved utforming av erstatningsordningen er at denne bidrar til at rovviltpolitikkenes doble målsetning kan oppnås. Det vil si at levedyktige bestander av store rovdyr skal reetableres og opprettholdes i deres naturlige utbredelsesområder, jfr. naturmangfoldlovens § 5, samtidig som utmarksbeite skal kunne utnyttes til grasbasert produksjon av kjøtt og melk.

Generelt

De siste 20-30 årene har det vært en økning i rovdyrbestandene. Dette har skjedd fra et nivå hvor rovdyrene i det meste av landet var å regne som utryddet. Samtidig har man hatt økte tap, spesielt av sau, på utmarksbeite. Som påpekt av utvalget er det ikke grunn til å tro at tapene av sau i det vesentlige skyldes rovdyr, eller at økningen i tapene alene skyldes økningen i forekomsten av rovdyr.

Selv om store rovdyr ikke er en hovedårsak til tap, må det likevel legges til grunn at tapene til rovdyr i noen områder er betydelige. Dette viser at driftsformen i beitenæringen i liten grad er tilpasset forekomsten av rovdyr. Utvalget påpeker også at utviklingen i driftsform og avl i lengre tid har vært negativ med tanke på mulighetene for å beskytte besetningene mot rovdyr. Naturvernforbundet finner det beklagelig at denne problemstillingen i alt for liten grad er drøftet av utvalget.

Naturvernforbundet finner grunn til å påpeke at utvalget har vært sammensatt av representanter fra landbruks- og naturforvaltningen, samt fra beitenæringen, mens sivilsamfunnets naturverninteresser ikke har vært representert. Dette har medført at konfliktdemping ensidig drøftes ut fra beitenæringens ståsted. Naturvernforbundet vil derfor påpeke at utgangspunktet skal være at de store rovdyrene inngår som en naturlig del av økosystemene og norsk fauna. Næringsutøvelse, i denne sammenheng beitebruk, må tilpasses dette som en naturlig rammebetingelse. Dette er en grunnleggende betraktning som i følge meningsmålinger har stor oppslutning i norsk opinion.

Den svært hardhendte rovdyrforvaltning som nå utøves av hensyn til beitenæringen, er ikke generelt konfliktdempende. For store deler av befolkningen er det ikke akseptabelt at svært store naturlige utmarkshabitater i realiteten holdes rene for forekomst av store rovdyr. Dette er et svært viktig perspektiv også når erstatningsordningene drøftes.

Naturvernforbundet ser det som svært viktig at erstatningsordningene bidrar til reduserte tap og dermed redusert konfliktnivå. I og med at beitenæringen pr i dag er dårlig tilpasset eksistensen av store rovdyr, er det ikke realistisk på kort sikt å oppnå reduksjoner i erstatningsutbetalingene. Det må derfor fokuseres på at midlene skal brukes som støtte til tiltak som reduserer tap, uten at felling av rovdyr skal være noe fremtredende forebyggende tiltak. Bestandsregulering av rovdyrene bør prinsipielt skje som for andre viltarter, gjennom ordinær jakt.

Prioriter risikobaserte forhånderstatninger

På bakgrunn av ovenstående vil Naturvernforbundet gi sterk støtte til erstatningsordninger med et betydelig større innslag av risikobaserte forhånderstatninger enn det som er dagens ordning. Etablering av en slik erstatningsordning var en uttalt forutsetning for rovviltforliket i 2004. Det er sterkt å beklage at dette deretter ikke er blitt fulgt opp. I Sverige har en slik erstatningsordning vært praktisert i mange år med gode resultater og et generelt lavere konfliktnivå enn i Norge. For en risikobasert erstatningsordning vil det være naturlig med en geografisk differensiering. For at en slik geografisk differensiering skal være fornuftig, forutsettes det imidlertid at det ikke føres noe nær en utryddelsespolitikk overfor rovdyrene på det vesentlige av norsk utmark. Naturvernforbundet ser at arealdifferensieringen i rovdyrforvaltningen beklageligvis praktiseres på en slik måte i dag. Dette er ikke forenlig med målsetningen om at de store rovdyrene igjen skal kunne innta en naturlig plass i norsk fauna.

For landbruksnæringen vil en risikobasert erstatningsordning fungere som støtte til utvikling av nye driftsformer og kunne gi grunnlag for økt sysselsetting i distriktene. I forhold til samfunnet for øvrig vil det også virke konfliktdempende når støtten i det vesentlige ytes til utvikling av naturbasert næring med lavere tap, i stedet for betaling for dyr som aldri blir levert til slakt. Naturvernforbundet vil klart foretrekke at stimulansene til forebyggende tiltak gis i form av risikobasert forhånderstatning, heller enn at dette søkes oppnådd ved relativt lave erstatninger pr dyr som del av etterskuddserstatninger. Naturvernforbundet mener at en risikobasert erstatningsordning med forhåndsutbetalinger, på sikt vil virke mer konfliktdempende. Hvis erstatningsordningene hovedsakelig baseres på erstatning for døde dyr, samtidig som næringen oppfatter det slik at ikke alt tap erstattes, må det forventes at motstanden mot all forekomst av store rovdyr opprettholdes. I så fall oppnås det ikke noen reduksjon i konfliktnivå.

En ordning hvor alt tap på utmarksbeite erstattes, vil heller ikke være anbefalelsesverdig. En slik ordning må forventes å øke konfliktnivået med samfunnet for øvrig, siden det er vanskelig å se hvordan en slik ordning skulle bidra til forbedret dyrevelferd og reduserte totaltap. Det vil være åpenbar fare for at en erstatningsordning hvor alt tap erstattes uten noe krav til sannsynliggjøring av tapsårsak, vil bidra til vedvarende høye tap og erstatningsutbetalinger. Det vil være grunn til å frykte at dette vil føre til en ytterligere tilspisset debatt hvor den naturlige problemstillingen blir om den enkelte tar beitedyrenes eller rovdyrenes parti. I så fall vil man ha beveget seg bort fra muligheten for å realisere den doble målsetningen.

Tamrein

Når det spesielt gjelder erstatningsordning for tap av tamrein, kan Naturvernforbundet slutte seg til store deler av uttalelsen fra nemnda i region 6. Det vil si at man ser for seg innføring av en ny erstatningsordning i to faser. Den nye ordningen skal da forutsetningsvis være utpreget kunnskapsbasert og bygge på et risikobasert prinsipp. Naturvernforbundet kan ikke fullt ut slutte seg til nemndas uttalelse om at det ikke finnes mulighet for gode forebyggende tiltak i reindriften, men forutsetter at iverksettelse av forbyggende tiltak vil bli stimulert på en god måte ved at erstatningsordningen gjøres risikobasert. Naturvernforbundet vil fremheve at det kunnskapsbaserte i høy grad også gjelder rovdyprene, deres overlevelsesmuligheter og deres mulighet til å spille sin rolle i naturen. Erstatningsordningene må derfor også evalueres ut i fra om de bidrar til å opprettholde levedyktige bestander av rovdyprene i deres naturlige habitater. Naturvernforbundet har tillit til at reindriften som en utpreget naturbasert næring har tradisjonelle og naturlige forutsetninger for sameksistens med rovdyp.

Mvh

Naturvernforbundet

Arnodd Håpnes
Fagleder naturmangfold

Kjell Fredrik Løvold /s/
Leder rovdypurutvalget